

Provođenje glazbenih aktivnosti u predškolskim ustanovama

Momčilović, Mia

Undergraduate thesis / Završni rad

2022

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Rijeka, Faculty of Teacher Education / Sveučilište u Rijeci, Učiteljski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:189:395700>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-10-20**

Repository / Repozitorij:

[Repository of the University of Rijeka, Faculty of Teacher Education - FTERI Repository](#)

SVEUČILIŠTE U RIJECI
UČITELJSKI FAKULTET U RIJECI

Mia Momčilović

Provođenje glazbenih aktivnosti u predškolskim ustanovama

ZAVRŠNI RAD

Rijeka, 2022. godina

SVEUČILIŠTE U RIJECI
UČITELJSKI FAKULTET U RIJECI

Preddiplomski sveučilišni studij Rani i predškolski odgoj i obrazovanje

Provođenje glazbenih aktivnosti u predškolskim ustanovama

ZAVRŠNI RAD

Predmet: Glazbena metodika u integriranom kurikulumu II.

Mentorica: Sanja Minić, v. pred.

Studentica: Mia Momčilović

Matični broj: 0081167331

U Rijeci,
rujan, 2022.

Izjava o akademskoj čestici

Izjavljujem i svojim potpisom potvrđujem da sam završni rad izradila samostalno, uz preporuke i savjetovanje s mentoricom. U izradi rada pridržavala sam se Uputa za izradu završnog rada i poštivala odredbe Etičkog kodeksa za studente/studentice Sveučilišta u Rijeci o akademskom poštenju.

Mia Momčilović

ZAHVALE

Ovaj rad posvećujem svojoj obitelji koja mi je bila najbolja podrška tijekom cjelokupnog studiranja ove tri divne godine. Hvala im što su me bodrili, slušali moje nervozne izjave, podržavali i osigurali sve uvjete kako bih se ja nesmetano posvetila završetku ovog studija.

Zahvaljujem i svojim najbližim prijateljima, prijateljicama i nezamjenjivim kolegicama s fakulteta, također zahvaljujem najboljim prijateljicama Lori, Tamari i Rujani koje su mi bile i uvijek su najbolje prijateljice i podrška. Posebno bih htjela zahvaliti prijateljici Izabeli bez koje ne znam kako bih tako lagodno završila ovaj fakultet, prijateljici koja je podrška, suradnica, prema potrebi i studentica ranog i predškolskog odgoja, stručnjak za smirivanje i razgovor, ma sve čime savršena prijateljica može raspolagati.

I na kraju bih htjela zahvaliti svojoj najboljoj mentorici Sanji Minić, mojoj najdražoj profesorici koja me uvijek očara svojim pozitivnim i vedrim stavom, najboljoj podršci i pomoći kako u pisanju ovog završnog rada, tako i u cjelokupnom studiranju.

Sažetak

Glazba je dio života svakog odraslog, ali i mladog pojedinca. Kakvu će sliku i doživljaj glazbe dijete imati o njoj, ovisit će o ljudima iz okoline, kako ju predstave i okarakteriziraju. Glazba na aktivan, ali i pasivan način utječe na cjeloviti razvoj djeteta. Glazbeni odgoj je važan za djetetov umjetnički i estetski odgoj koji utječe na njegov socijalni, kognitivni, afektivni i psihomotorički razvoj. U radu su teoretski razrađene ideje o pripremi odgajatelja za provođenje glazbenih aktivnosti, te vrste i metode provođenja istih. Također je prikazana analiza prikupljenih podataka empirijskim istraživanjem među odgajateljima grada Rijeke i Karlovca o njihovim stavovima, načinima provedbe glazbenih aktivnosti i mogućem usavršavanju na ovom području.

Ključne riječi: glazba, dijete, glazbene aktivnosti, odgajatelj

Abstract:

Music is a part of the life of every adult, as well as a young individual. What image and experience of music a child will have about it will depend on the people around him; how they present and characterize it. Music affects the overall development of a child in an active and passive way. Musical education is important for the child's artistic and aesthetic education, which affects his social, cognitive, affective and psychomotor development. In the paper, ideas about the preparation of educators for conducting musical activities, as well as the types and methods of conducting them, are theoretically elaborated. An analysis of data collected through empirical research among educators in the cities of Rijeka and Karlovac has also been included in the paper and presents the educators' towards ways of implementing musical activities and possible improvement in this area.

Key words: music, child, musical activities, educator (childcare teacher)

SADRŽAJ

1. UVOD	11
2. GLAZBENI ODGOJ U PREDŠKOLSKIM USTANOVAMA	12
3. PREDUVJETI ZA GLAZBENI RAZVOJ PREDŠKOLSKE DJECE	14
4. GLAZBENA AKTIVNOSTI U DJEČJIM VRTIĆIMA	16
4.1. Načini provođenja glazbenih aktivnosti	20
4.2. Metodički postupci provođenja glazbenih aktivnosti	21
5. PRIPREMA ODGAJATELJA ZA GLAZBENE AKTIVNOSTI	22
5.1. Biranje teme	23
5.2. Analiza	23
5.3. Uvježbavanje metra – brojenje	23
5.4. Uvježbavanje ritma	24
5.5. Uvježbavanje sviranja	24
5.6. Uvježbavanje pjevanja	25
5.7. Uvježbavanje intonacije i početka pjesme	27
5.8. Uvježbavanje bržeg tempa	27
5.9. Planiranje i uvježbavanje metodičkog postupka	28
5.10. Osmišljavanje prostora	28
5.11. Talent	29
5.12. Trema	30
6. EMPIRIJSKO ISTRAŽIVANJE	31
6.1. Metodologija istraživanja	31
6.1.1. Svrha, problem i ciljevi istraživanja	31
6.1.2. Ispitanici, hipoteze i instrument istraživanja	32
6.2. Prikaz rezultata istraživanja	33
6.2.1. Prikaz demografskih karakteristika ispitanika	33
6.2.2 Prikaz rezultata dodatnog glazbenog obrazovanja odgajatelja	36

6.2.2. Prikaz rezultata pripreme i načina provedbe glazbenih aktivnosti u dječjem vrtiću	39
6.2.3. Prikaz rezultata mogućeg napretka odgajatelja u izvođenju glazbenih aktivnosti.....	48
7. ZAKLJUČAK.....	54
LITERATURA.....	55

1. UVOD

Glazba je dio života svakog pojedinca od rođenja pa do smrti. Svakodnevno se pojavljuje u životima ljudi, ispunjava ih, budi emocije i sjećanja. Kako bi djeca stvorila pozitivan stav o glazbi od najranije dobi, odrasli iz okoline bi ih trebali poticati na stvaranje poveznice s glazbom, da ju nauče osjećati, ali i živjeti. Koliko je ovakav način odgoja i obrazovanja poželjan u svakodnevnom životu u obitelji i s prijateljima, tako je i nužan u odgojno-obrazovnim ustanovama. Postoje određeni preduvjeti koje je potrebno zadovoljiti prije provođenja glazbenih aktivnosti u dječjem vrtiću. Odgajatelji bi prvobitno trebali imati svoje potrebno znanje o glazbenim aktivnostima, te kako i što se sve s njima može postići u radu s djecom. Osim načina provođenja glazbenih aktivnosti, odgajatelji moraju poznavati i metodičke postupke njezina provođenja kao i proći cjelokupnu pripremu za glazbene aktivnosti.

Razlog odabira ove teme je bila želja da se probudi dodatna svijest odraslih i odgajatelja iz djetetove okoline o glazbi. Da se uoči koliko je zapravo ona bitna za cjelovit razvoj djeteta, te da bi se počela primjenjivati na aktivan i pasivan način u svakodnevnom radu s djecom.

Cilj rada je kroz istraživanje stavova odgajatelja koji rade u praksi i tumačenje teoretskih činjenica o glazbenim aktivnostima i njezinome provođenju u odgojno-obrazovnim ustanovama dječjih vrtića potaknuti odgajatelje, pri razgovoru s njima i ispunjavajući ponuđene ankete, na razmišljanje i moguće napretke u budućem provođenju glazbenih aktivnostima u vrtićima u kojima rade.

2. GLAZBENI ODGOJ U PREDŠKOLSKIM USTANOVAMA

„Glazba nadahnjuje cijeli svijet, opskrbljuje dušu krilima, potiče let mašte; glazba daje život i zabavu svemu što postoji... Može se nazvati utjelovljenjem svega lijepoga i svega što je uzvišeno.“ (Platon prema Preobrazhenskaya, 2019)

Umjetnosti su impresivni i moćni alat u odgoju i obrazovanju djece. Ta snaga proizlazi upravo iz estetskih kvaliteta umjetnosti. Kroz glazbenu umjetnost se potiče estetsko i kritičko promišljanje, razvijaju stvaralačke sposobnosti, što se reflektira na spoznajno-vrijednosni aspekt pojedinca. Utječe na unapređenje kulture življenja, razvijanja i cjelokupnog cjeloživotnog učenja (Manasteriotti, 1982).

Iako glazba nije jedan od aduta za preživljavanje, mnogima od nas je život bez glazbe nezamisliv. Glazba nije samo zvuk, melodija, ona je dio života. Živimo je i osjećamo, stvara emocije i žar u našim srcima. Glazba nas potiče na iskazivanje različitih osjećaja, suza i smijeha, pokreta, omogućava nam da se osjećamo lijepo i ispunjeno.

Glazba je oblik znanja i kompetencije. Ona je umjetnost kombiniranja i organizacije zvuka po pojedinim pravilima ovisno o mjestu i razdoblju, iskazana uz pomoć zvukovnih elemenata. (Glazba, 2021)

Glazba upotpunjuje i uljepšava život svakog djeteta predškolske ustanove te karakterizira kulturni identitet vrtića kao odgojno-obrazovne ustanove. Glazbenim aktivnostima koje se implementiraju u svakodnevnom odgojno-obrazovnom radu postiže se dragocjeno ozračje koje utječe na pozitivni cjeloviti razvoj djeteta u predškolskoj ustanovi (Miočić, 2012).

Glazbeni odgoj bitan je za djetetov umjetnički i estetski odgoj koji utječe na socijalni, kognitivni, psihomotorički i afektivni razvoj. (Denac, 2014 prema Miočić, 2012) Temeljem psihomotoričkih aktivnosti i alata stvara se stimulatивно okruženje koje potiče razvoj glazbenih sposobnosti koje uključuju shvaćanje tonaliteta, percepcije ritma, razumijevanje i pamćenje melodije, određivanje i utvrđivanje intervala, te poimanje

estetskog određenja glazbe i apsolutnog sluha ((Mirković – Radoš, prema Dobroti, 2012 i Pesek, 1997 prema Miočić, 2012).

Socijalni čimbenici će dakako utjecati na to kakva će djetetova percepcija o glazbi biti od samog početka njegova života. Pritom mislimo na povoljno ili nepovoljno glazbeno ozračje, glazbenu situaciju u obitelji kao i odgojno-obrazovnim prostorima dječjeg vrtića. „U najranijem djetinjstvu dijete glazbu doživljava preko odrasle osobe s kojom uspostavlja socijalni kontakt (roditelj, odgojitelj)“ (Marić i Goran, 2013: 16). Ukoliko dijete nema nikakav pristup glazbi ili umjetnosti općenito u zajednici u kojoj živi sporije će stjecati znanja i vještine na tom području od djece koje su svakodnevno izložena stvaranju estetskog doživljaja umjetnosti. Djeca najranije dobi su bića koja iznimno vješto, prilagodljivo i otvoreno percipiraju glazbu jer raspolažu mogućnošću reagiranja na širok raspon kvalitete zvuka što je jedan od aduta zbog čega sudionici djetetova okruženja imaju zadatak još više se aktivirati i efikasno djelovati (Manasteriotti, 1982 prema Miočić, 2012).

3. PREDUVJETI ZA GLAZBENI RAZVOJ PREDŠKOLSKE DJECE

Od samog početka svojega života djeca slušaju razne zvukove iz okoline te aktiviraju umjetničke podražaje. Mnoga su istraživanja pokazala da djeca već u prenatalnom periodu započinju glazbeni razvoj (Radoš, 2010 prema Vidulin, 2016) Autorica Vidulin (2016). ističe kako Sloboda i Howe (1991) smatraju da već od prve godine djetetova života treba postavljati osnove njihova glazbena razvoja, što se može postići umjeravanjem djetetove pozornosti na iskazivanje glazbenih utisaka i obradu različitih govorno-glazbenih aktivnosti (Sloboda i Howe, 1991 prema Vidulin, 2016). Prema paradigmi Suzuki navodi kako se glazbenim putem razvijaju humani ljudi uz koji ako se planski od što ranijeg djetinjstva provode različite aktivnosti ostvaraje ne samo glazbeni razvoj, već i cjelovit razvoj djeteta (Suzuki, 2002 prema Vidulin, 2016). Preporuča se da glazbeni odgoj krene već od obiteljskog doma, ali ukoliko se to u većoj mjeri ne događa, događa jako su velika očekivanja od predškolskih ustanova kao temeljnog voditelja sustavnog glazbenog odgoja i obrazovanja. Kako bi se glazbeni i izvanglazbeni podražaji kod djece uspješno aktivirali, potrebno je aktivnosti prilagoditi dobi djeteta, njihovim znanjima i sposobnostima. Glavni akteri u razvoju glazbenih vještina i sposobnosti kod djece su njihovi odgajatelji te će upravo dječji napredak ovisiti o njima, njihovoj angažiranosti i stručnosti. Odgajatelji uvode djecu u glazbeni svijet te stvaraju ugodnu ili neugodnu okolinu za učenje i doživljaj glazbe. Oni bi trebali postići pozitivan stav o glazbi kod djeteta, zainteresirati ih i stvoriti osjećaj ugode, želje da stvaraju i nadograđuju svoje sposobnosti i znanja na glazbenom području (Vidulin, 2016).

Prije samog početka razvoja glazbenih znanja i vještina kod djece potrebno se fokusirati na njihovu muzikalnost, na njihovu prethodnu glazbenu inteligenciju i sposobnosti. Pojam muzikalnosti se može definirati kao složen fenomen različito gledan s brojnih različitih stajališta. Muzikalnost objedinjuje kombinaciju raznih iskustava, sposobnosti, znanja, vještina koja se razlikuju od osobe do osobe (Kazić, 2013 prema Vidulin, 2016). Kod

djeteta ju možemo proučavati na način da promatramo koliko obraćaju pažnju na glazbu i na koji način, koliko su im aktivirani podražaji na glazbenu estetiku, koliko dobro valoriziraju pravu vrijednost glazbe i njihova ekspresivna određenja (Radoš, 2010 prema Vidulin, 2016). Kroz proučavanje muzikalnosti kod djeteta odgajatelji mogu uvidjeti kako djeca doživljavaju, definiraju i ocjenjuju samu glazbu te koliko su je sposobni osmisliti i reproducirati (Vidulin, 2016).

Drugo na što odgajatelji trebaju obratiti pozornost kod djece je glazbena sposobnost. One su često urođene što znači da se nasljeđuju te ih je moguće naučiti formalnim i neformalnim putem. Glazbene sposobnosti se odnose na sposobnost produktivnog djelovanja i rješavanje egzaktnih glazbenih zadataka. Na produkt djetetovog napretka u glazbenim aktivnostima dakako će utjecati način na koji se povezuju djetetove urođene sposobnosti s neformalnim glazbenim spoznajama i formalnim načinima učenja od najranije dobi djeteta (Radoš, 2010 prema Vidulin, 2016). Naposljetku kako bi se glazbene sposobnosti uspješno valorizirale potrebno je, kao i u svim aktivnostima, pratiti dijete, usmjeravati ga u pravcu njegovih sposobnosti i interesa te poticati u njegovom napretku (Vidulin, 2016).

Dolazimo do pojma glazbene inteligencije koju Gardner definira kao „složenu cjelinu kognitivnih operacija koje omogućavaju pojedincu da opazi, osmisli, organizira i preoblikuje glazbene obrasce u manje ili veće cjeline“ (Gardner, 1982 prema Vidulin, 2016 : 223). Pojedine glazbene reakcije javljaju se u različitoj dobi, na zvuk, visinu, melodiju, ritam i drugo, no kada i kako će se pojaviti ovisi o nasljednim faktorima. (Shuter, 1982 prema Vidulin, 2016). Osim o nasljeđu ovisit će i o osobnosti djeteta, okruženju u kojem živi i u kojem odrasta, motivaciji, interesima te omogućenom formalnom i neformalnom glazbenom obrazovanju (Vidulin, 2016).

4. GLAZBENA AKTIVNOSTI U DJEČJIM VRTIĆIMA

Glazba u predškolskom odgoju i obrazovanju služi za radost i opuštanje djece. Moguće ju je primijeniti i integrirati u bilo kojoj aktivnosti tijekom cijelog dana boravka djeteta u vrtiću, bilo to u pitanju likovne, kineziološke ili istraživačke aktivnosti. (Marić i Goran, 2013). Njome povežujemo aktivnosti primjerice pokretom, pljeskanjem, pjevanjem, plesanjem, pozadinskim slušanjem. Kao i u slučaju svih ostalih aktivnosti, tako i glazbene aktivnosti provodimo sve dok je prisutna pažnja i interes bilo kojeg djeteta, ali u pravilu traju petnaestak minuta. Također trajanje ovisi o dobi djeteta, pa će tako trogodišnjacima interes past nakon deset minuta, a petogodišnjacima je pažnju moguće zadržati i do pola sata. Najvažniji cilj metodičkih principa izvođenja glazbenih aktivnost je pridobiti pažnju djece te ju zadržati što dulje kako bi glazba bila što više prisutna u aktivnostima djece. Cilj je da djeca dožive glazbu, uživaju u njoj i razviju osjećaj za metar, ritam, melodiju, tj. razviju glazbeni sluh (Gospodnetić, 2015).

Prema Gospodnetić (2015) najzastupljeniji oblici glazbenih aktivnosti u dječjim vrtićima su sljedeći:

- aktivno slušanje glazbe
- sviranje s udaraljnkama
- igre s pjevanjem
- obrada ili ponavljanje pjesme
- obrada ili ponavljanje brojalice
- poticanje dječjeg stvaralaštva

Aktivno slušanje glazbe podrazumijeva žive izvedbe, slušanje prethodno snimljene glazbe, pjesama i brojalica. U vrtićima se pojavljuje i pasivno slušanje glazbe koje ne spada pod aktivnosti, no i njih je potrebno metodički pripremiti i koncipirati. Uvijek je bolje prije izabrati živu izvedbu pjevanja, sviranja instrumenata jer doprinosi boljem doživljaju i ostvarenju jačeg dojma. Obrada pjesmica i brojalica te aktivno slušanje glazbe

mogu se vršiti na srodni način provođenja (Gospodnetić, 2015). Osim što se ove aktivnosti mogu provoditi unutar obrazovne ustanove, u prostorijama dnevnog boravka, mogu se pripremiti i za provođenje na otvorenom (Hepach, 2021).

U gore nabrojanim aktivnostima možemo uočiti da se riječ *igra* spominje samo jednom, no ne smijemo zaboraviti da je pravi oblik svake aktivnosti koju odgajatelji provode u dječjem vrtiću s djecom zapravo igra. Jedina razlika između igre s pjevanjem i igre u ostalim aktivnostima je u pravilima izvođenja igara. Pravila kod igara s pjevanjem stvaraju i osmišljavaju djeca zbog čega nije potrebna priprema metodičkih postupaka, dok je kod ostalih aktivnosti ona vrlo bitna jer kod njih odgajatelji kreiraju i razvijaju načela i pravila (Milinović, 2015).

„Djeca se moraju igrati kako bi razvila svoje spoznajne i motoričke vještine i naučila nešto o društvu oko sebe i svome mjestu u njemu. Kroz interakciju sa svojim vršnjacima, djeca razvijaju svoja društvena umijeća; uče o tome što su pravila i kako se ona donose i što su pravda i pravednost. Djeca uče kako surađivati i kako dijeliti. Uspješnom interakcijom s drugom djecom i svladavanjem osobnih, tjelesnih, intelektualnih i društvenih izazova, djeca razvijaju samopoštovanje“ (Frost i Jacobs, 1995: 14-39 prema Stokes Syanton, 2000: 10 prema Gospodnetić, 2015: 62).

„Do igre dolazi na mnogo različitih načina: dijete se može igrati samo, s predmetima; djeca se mogu igrati nestrukturirano i asocijativno; igra može biti interaktivna i kompleksna, dramatzirana, može se odvijati uz pomoć rekvizita ili s ostalom djecom; s rastom djece, igra će postati strukturirana i grupna“ (Stokes Szanton, 2000:10 prema Gospodnetić, 2015: 62).

Vrste igara za djecu su:

1. funkcionalna igra
2. konstruktivna igra
3. igra pretvaranja
4. igra s pravilima

5. složene igre (Gospodnetić, 2015)

Funkcionalne igre su igre s kojima se djeca prvo susreću, tj. u dojenačkoj dobi. U njoj djeca iskušavaju što sve i kako mogu sa svojim mišićima te istražuju predmete koji se nalaze u njihovoj okolini. Kod glazbenih aktivnosti u vrtiću se s djecom jasličke dobi u aktivnosti uključuju korištenje udaraljki i aplikacija. Dolazeći do predškolske dobi pojavljuje se konstruktivna igra. Ona uključuje modeliranje, crtanje, igru s kockama; samostalno ili s odraslima te traje i u ranoj školskoj dobi. Dok polako nestaje interes za funkcionalnim igrama, oko druge godine djetetova života (najizraženija između četvrte i pete godine) se javlja i igra pretvaranja. Igra u kojoj djeca maštaju i zamišljaju da su određene osobe, super heroji, predmeti i igre zamišljenih situacija i priča s ulogama, koje postaju sve složenijim s rastom dobi djeteta. Nakon što iskuse sve ove igre djeca počinju igrati igre s pravilima odnosno društvene igre, igre s loptom, skrivača i slično. Naposljetku se djeca susreću sa složenijim igrama, iako će pojedina djeca umjesto njih radije izabrati sport ili konverzaciju, a primjer takve igre su igre s kartama. Igre u kojima se najčešće primjenjuje glazba su igre s pravilima. Primjeri takvih igara su: igre s kretanjem uz obradu brojalica ili pjesama, igre uz glazbu i pokret uz improvizirane ili zadane koreografije djece, igre s pjevanjem i igre s odraslima.

Glazbene aktivnosti odgajatelji provode kroz razne tematske projekte koji mogu trajati od mjesec dana pa i do nekoliko mjeseci ovisno o motivaciji djece u bavljenju aktivnostima projekta. Osim gore navedenih aktivnosti, glazbu kroz pjevanje i korištenje ritma treba primjenjivati što više; bila u pitanju šetnja ili vrijeme za ručak. Moguće je i provođenje *mikropauza*, tj. oblika aktivnog odmora koji odgajatelji primjenjuju s djecom kako bi spriječili nastajanje umora. Kroz njih primjenjuju raznovrsne sadržaje koji mogu uključivati i glazbene, a traju od tri do pet minuta (Gospodnetić, 2015).

Djeca se s glazbom susreću i sudjelovanjem u prigodnim blagdanskim priredbama koje se održavaju na rođendane djece, promjene godišnjih doba, vjerske blagdane i slične prigode u kojem sudjeluju djeca gledajući ili stvarajući priredbe. Priredbe, u kojima su djeca

publika ih pripremaju ih za sjedenje mirno i tiho na koje će djeca trebati biti spremna pri upisu u škole. S obzirom da je pažnja djece kratkotrajna, odgajatelji i ostali umjetnici na pozornici moraju biti spremni na uključivanje djece u priredbu kroz zajedničko pjevanje, plesanje ili upoznavanje s instrumentom. Dobiju li veliki interes djece koja se neprestano zabavljaju i zanimaju za nastavak priredbe, ona može trajati i do 45 minuta bez prestanka. U slučaju kad se priredba izvodi za roditelje odgajatelji trebaju pomno osmisliti i pripremiti prezentaciju svakodnevnih sadržaja. Djeca prikazuju glazbene igre, improvizirane ili unaprijed osmišljene pokrete plesa uz glazbu, dramatizirajući kroz pokret i pjevanje (Milinović, 2015). Sva djeca trebaju imati priliku sudjelovanja, no bez prisila i velikih očekivanja kako to kod djeteta ne bi izazvalo neugodu i negativne osjećaje. Na priredbi treba osigurati dovoljno jasnu i glasnu akustiku kako bi sva djeca čula i razumjela glazbu, kao i preferirati izvođenje pratnje na instrumentu prije audio pratnje na audio aparatima. Djeca pri nastupu znaju ubrzati tempo pjevanja, stoga je bolje odabrati sviranje odgajatelja uz njihovo pjevanje jer se za razliku od audio aparata odgajatelj može prilagoditi tempu dječjeg izvođenja glazbene reprodukcije (Gospodnetić, 2015).

4.1. Načini provođenja glazbenih aktivnosti

Postoji nekoliko načina provođenja glazbenih aktivnosti. Temeljni načini koje odgajatelji svakodnevno provode u svom radu su pokret, aplikacije, udaraljke, dramatizacija, te skladba koja je uklopljena u priču. „Ti se načini rada za vrijeme aktivnosti mogu primjenjivati zajedno, kombinirano, izmjenjujući i maštovito, izražavajući jedan ili više elemenata glazbene kompozicije ili izmjenjujući elemente koje smo izabrali“ (Gospodnetić, 2015: 67).

Pokret i aplikacije se mogu upotrijebiti kod aktivnog slušanja glazbe, kao i kod obrade i ponavljanja pjesama i brojalica, sa tim da kod tih aktivnosti možemo upotrijebiti i udaraljke kao jedan od načina rada. Ovim načinima rada se mogu izvoditi i ostale glazbene aktivnosti te ih nije potrebno smišljati, već načine rada prikazati i pružiti spontano (Gospodnetić, 2015).

Kod dramatizacije je važno napomenuti da cilj uporabe takvog načina rada nije predstava za gledatelje, nego je bitan unutarnji doživljaj kod djece. Nakon podjela uloga, koje mogu mijenjati ili dijeliti, djeca *ne uče* uloge, već je bitno njihovo spontano izvođenje. Djeca mogu izvoditi ulogu za vrijeme čitanja priče, slušanja instrumentalne glazbe ili kod izvođenja pjesme ili brojalice (Gospodnetić, 2015).

Kod skladbe koja je ukomponirana u priču nije nužno upotrebljavati i druge načine izvođenja glazbenih aktivnosti. Razlog tomu je to što ukoliko je priča dobra, skladba će se morati ponoviti više puta. Ako je pjesma nova prvo je izvodi odgajatelj sam pa onda djeca, no ukoliko je pjesma djeci poznata, odmah ju izvode s odgajateljem. Izvodi li se u kroz priču više pjesama, one moraju biti poznate djeci otprije jer ako dođe do nizanjan nepoznatih kompozicija to više nije glazbena aktivnost, nego pasivno slušanje glazbe (Gospodnetić, 2015).

4.2. Metodički postupci provođenja glazbenih aktivnosti

Metodičke postupke možemo definirati kao cjelinu oblika djelovanja odgajatelja u okviru aktivnosti od početka do kraja njezina provođenja. Koji god da se način rada provodio, bitno je da djeca sudjeluju na način da pokažu svoju inicijativu i prikažu svoju viziju pokreta i sudjelovanja u aktivnosti. Temeljna diferencija između same aktivnosti i metodičkog postupka je u tome što je metodički postupak dio glazbene aktivnosti. Metodički postupak tek stupa na snagu kad se djeca počinju uključivati u aktivnosti pjevanja, izgovaranja brojalice ili tek slušanja glazbe, na način da igraju neku pojedinu ulogu, plešu, sviraju na udaraljkama ili sudjeluju na njihov neki prirodni i originalni način (Peteh, 2018).

Metodički postupak može sačinjavati jedna ili više igara, ovisno o trajanju same igre. Prije samog početka metodičkog postupka djecu treba pripremiti na aktivnosti (pričanjem ili promatranjem slika); to može biti jedno jutro, ali i potrajati do nekoliko dana. (Gospodnetić, 2015).

„Aktivnost je najbolje odmah započeti pokretom, sviranjem na udaraljkama ili uz aplikacije, obrađujući odabrani sadržaj (pjesmu brojalicu ili slušanje glazbe), odnosno početi metodički postupati izabranim načinom rada“ (Gospodnetić, 2015: 68).

Odgajatelj bi neprestano trebao istraživati poticaje i različite igre s kojima će djeci stvoriti svijest o glazbi kao što bi trebao i biti u potrazi za metodičkim postupkom koji će dječju pažnju i interes učiniti dugoročnijom i usredotočenijom (Milinović, 2015).

„Najbolji metodički postupci su oni u kojima se djeca izmjenjuju i čekaju da dođu na red. Time se produžava dječja pažnja, a sadržaj se ponavlja više puta“ (Gospodnetić, 2015: 69). Sposobnost čekanja svog reda se kod djece pojavljuje bez da se na njih obraća prevelika pažnja, a upravo je upotreba glazbenih aktivnosti savršena za njezino usavršavanje (Gospodnetić, 2015).

5. PRIPREMA ODGAJATELJA ZA GLAZBENE AKTIVNOSTI

Za pripremu bilo koje aktivnosti u odgojno-obrazovnim prostorima dječjeg vrtića potrebno je planiranje odgajatelja pa je tako i u slučaju glazbenih aktivnosti. Ono može biti kratkoročno (u kojem odgajateljice spontano pripremaju glazbene aktivnosti) ili dugoročno za koje su potrebni dani, tjedni vremena provođenja vremena s djecom, preispitivanja njihovih kompetencija i interesa, uvježbavanja novog sadržaja, što će na posljetku odgajateljima olakšati proces pripreme i provedbe glazbenih aktivnosti. Prema Gospodnetić (2015) bi odgajatelji i studenti trebali pred ogledalom na glas izvježbavati svoj *javni nastup* odnosno što žele reći i predstaviti djeci u skupini u kojoj rade, trebaju pratiti i mjeriti vrijeme izvedbe, te izbjegavati praznine i traćenje vremena; dakako se moraju pripremiti na sva moguća pitanja i razmišljati o svim mogućim detaljima izvedbe. Tek nakon što sve ove elemente zadovolji može se posvetiti pjevanju i plesanju s djecom (Gospodnetić, 2015).

Gospodnetić (2015) je pripremu odgajatelja za glazbene aktivnosti podijelila na dvanaest faza, a to su:

- I. Biranje teme
- II. Analiza
- III. Uvježbavanje metra – brojanje
- IV. Uvježbavanje ritma
- V. Uvježbavanje sviranja
- VI. Uvježbavanje pjevanja
- VII. Uvježbavanje intonacije i početka pjesme
- VIII. Uvježbavanje bržeg tempa
- IX. Planiranje i uvježbavanje metodičkog postupka
- X. Osmišljavanje prostora
- XI. Talent
- XII. Trema

5.1. Biranje teme

Svaka odrasla osoba, koju zaustavimo i pitamo čega se na području glazbene umjetnosti sjećaju iz djetinjstva, spomenut će neku pjesmicu ili brojalicu. Povedeni tom činjenicom odgajatelji bi trebali pomno obratiti pozornost na odabir glazbenih aktivnosti koje će stvoriti pozitivan stav o glazbi kao i pozitivne uspomene. Na početku same pripreme za glazbene aktivnosti odgajatelj bira temu, odnosno neke od vrsta glazbenih aktivnosti. Pri odabiru teme, odgajatelj se mora voditi time da je prilagođena dobi djeteta, kao primjerice opseg i duljina pjesme (za djecu mlađe dobi pripremaju kraće pjesmice, a za stariju djecu pjesmice i brojalice većeg opsega), kao i kod igara gdje kompleksnije igre s više različitih *zadataka* namjenjuju starijoj djeci, a manje izazovnije mlađoj djeci (Gospodnetić, 2015).

5.2. Analiza

Djeca rane dobi brzo pamte i upijaju sve što im odrasli i odgajatelji predstave. Ukoliko odgajatelj prezentira nešto krivo, primjerice ton ili krivo otpjeva pjesmicu, najvjerojatnije će ju na isti način izvoditi i dijete te ju neće ispraviti do odrasle dobi. Stoga se odgajatelj treba dobro pripremiti, sagledati i proučiti tekst i notne zapise i analizirati djelo (pjesmu, glazbenu igru ili brojalicu) po elementima glazbenog djela (Gospodnetić, 2015).

5.3. Uvježbavanje metra – brojenje

Uvježbavanje skladbe podrazumijeva uvježbavanje brojanja u pjesmi ili brojatici, glasom ili tijelom. U slučaju brojalice, umjesto da se pljeskanjem uvježbava metar, preporuča se odmah krenuti s brojenjem uz pokazivanje rukom na sebe i sudionike (djecu) pri izvođenju brojalice. Ravnomjernost slogova će se najbolje uskladiti ukoliko odgajatelj lupka nogom o pod ili rukom o stol te na taj način postići najbolju kontrolu nad ovom aktivnošću.

Vježba se izvodi tri minute te pritom mjeri vrijeme satom. Na taj se način postiže kontrola nad jednakim razmakom doba u brojanju, kao i nad brojanjem doba kad je odgajatelju potreban udah (Gospodnetić, 2015).

Pri uvježbavanju metra/brojanja, sviranje ima zadaću da odgajatelj čuje melodiju. Na početku je izvodi sporo kako bi uočio sve elemente nota i prstomet, no nakon nekog vremena takvo uvježbavanje kod odgajatelja može stvoriti monotoniju, stoga je poželjno da se povremeno iznenadi izvoženjem djela u bržem tempu. Naposljetku mu je i cilj doći do uvježbanog bržeg tempa u kojem će odgajatelj izvoditi djelo uz pjevanje s djecom (Gospodnetić, 2015).

5.4. Uvježbavanje ritma

Odgajatelj izvodi ovu aktivnost lupkajući rukom o stol ili nogom o pod pri čemu izvodi metar ili pljeskanje u ritmu što će mu uvelike trebati u izvježbavanju sviranja (Gospodnetić, 2015).

5.5. Uvježbavanje sviranja

Ukoliko se odgajatelj bavi skladbom koja ima i melodiju, što znači da nije brojilica već se radi o pjesmi, uključujući brojanje, odgajatelj prelazi na uvježbavanje sviranja. Melodiju izvodi na instrumentu koji mu najviše leži. Prije samog izvođenja skladbe poželjno je da odgajatelj pokraj nota ispiše pravilan prstomet, s kojim bi si olakšao uvježbavanje sviranja te omogućio prelazak sa sviranja od početka na kompleksne dijelove. Za to je odgajateljima potrebno više vremena, no što se više uvježbava stječe se automatizam izvedbe. Ukoliko odgajatelj izvodi neku skladbu koju je davno izvodio, treba također proći ovaj postupak vježbanja, no u ovom slučaju će mu biti potrebno manje vremena nego da ju vježba prvi puta. Uvježbavanje sviranja može trajati i do nekoliko

tjedana, ovisno o uvježbanosti i vještosti odgajatelja u sviranju instrumenta. Obično se učenici glazbenih škola, prema sugestiji profesora sviranja, vode time da su spremni ako pojedinu skladbu mogu izvesti tri puta bez ijedne greške (u sviranju ili pjevanju) (Gospodnetić, 2015).

5.6. Uvježbavanje pjevanja

Nakon uvježbavanja sviranja slijedi uvježbavanje pjevanja. Pošto studenti na studiju za rani i predškolski odgoj i obrazovanje nisu imali priliku učiti pjevati po notama, kao što to imaju priliku učenici glazbene škole na *solfeggiu*, odgajatelji pjevanje vježbaju i uče po sluhu pri čemu im uvelike pomaže prethodno uvježbavanje sviranjem melodije. Lakšem pjevanju može pomoći izvođenje na prvoj/pravoj oktavi. Bitno je paziti na disanje, odnosno na uzimanje daha, kako to ne bi bilo usred ili između dvije riječi koje čine smisao. Najbolje je udahnuti na mjestima gdje je zarez, točka, dvotočka, uskličnik, zarez (Gospodnetić, 2015).

Dok se uvježbava pjevanje treba svirati glasnije i pjevati tiše kako bi odgajatelj čuo melodiju pjesme koju izvodi. Nakon pjevanja uz instrument slijedi pjevanje bez njegove pratnje. Kad odgajatelj otpjeva pojedini dio pjesme, trebao bi se zaustaviti i odsvirati ton kako bi vidio je li još uvijek u tonalitetu. Dijelove koji su kompleksnijih, većih i nelogičnijih intervala, treba posebno uvježbati kako pri pjevanju odgajatelj ne bi prešao na krivu intonaciju. Također treba obratiti pozornost na *padanje* glasa, odnosno postepeno padanje intonacije, koje se često događa kod zborova koji pjevaju *a cappella* i solističkog pjevanja (Gospodnetić, 2015).

Iako se odgajateljicama preporuča pjevanje na prvoj oktavi, ukoliko imaju zdravstvenih problema mogu pjevati na oktavi niže, maloj oktavi, na kojoj inače pjevaju muški odgajatelji što je za razliku od ženskog pjevanja na toj oktavi prirodnije kod muških

odgajatelja nego kod ženskih od kojih djeca na neki način očekuju da pjevaju višim tonalitetom (Gospodnetić, 2015).

Za odgajatelje i studente koji teže vladaju vježbanjem pjevanja, za koje ono predstavlja problem, postoje tri faze za vježbanje kod kuće; faza da nakon odsvirane intonacije netko drugi otpjeva, a studentica/odgajateljica ga ponovi, pri čemu ju pomoćnik kontrolira, faza u kojoj studentica/odgajateljica sama otpjeva ton nakon odsvirane intonacije te joj pomoćnik govori je li to napravila ispravno i faza u kojoj izvodi sama i sama određuje ispravnost otpjevanog (Gospodnetić, 2015).

Česti slučaj kod pjevanja je pjevanje nečistih tonova. Ukoliko se to odgajateljicama događa ili ne, svejedno je poželjno raditi upjevavanje, tj. vokalne vježbe. Odgajatelj bira jedan ili više samoglasnika kao na primjer „a“, „na“, „o“, „la“ u rasponu pola tona ili cijelog po želji do najvišeg tona koji odgajatelj može izvesti. Nakon što dođe do najvišeg spušta se do najnižeg. Osim vokaliza ovog tipa, poželjno je i izvoditi vježbe s intervalima, te ispravljati nečiste intervale. Prve rezultate vježbi je moguće uočiti nakon dva tjedna te se njima postiže lakše i prirodno pjevanje koje postaje sve čišće i točnije (Gospodnetić, 2015).

Odgajateljeva zadaće je prilagoditi se pjevanju djece; modificirati glasnoću glasa na način da pjeva glasno kada želi zainteresirati djecu ili tiše kada djeca već nadasve samostalno izvode pjesmu. Također je bit da djeca u odgajateljevu izvođenju skladbe osjete energiju koja će ih povući da i oni zapjevaju. S djecom treba pjevati što češće i što više, u različitim prigodnim situacijama, u različito doba dana te ih iznenađivati i veseliti time (Hansen, Kaufmann i Burke Walsh, 2001 prema Gospodnetić, 2015).

5.7. Uvježbavanje intonacije i početka pjesme

Nakon uvježbanog pjevanja i intonacije odgajatelj mora paziti da nakon odsviranog tona na gitari, klaviru ili nekom puhačkom instrumentu ne prođe previše vremena i da ne priča između, kako ne bi zaboravio visinu odsviranog tona. Ton je poželjno odsvirati više puta te ga ponoviti dok on još uvijek traje. To se može izvoditi i s djecom, također par puta odsvirati ton i ponoviti, a onda preći na izvođenje i pokret s djecom. Odgajatelj treba izvježbati i odlaganje instrumenta te pokret prema djeci. Dok svira stoji metar od djece koja su već u pripremi i stoje u krugu, kojem se lagano pridružuje nakon odsviranih tonova (Gospodnetić, 2015).

5.8. Uvježbavanje bržeg tempa

Brzi tempo pojednostavljuje pjevanje cjeline u jednom dahu, kao i dugih tonova i pauzi. Odgajatelji koji su vezani za sviranje, te im pjevanje bez instrumenta otežava izvođenje skladbe, trebaju uz pjevanje lupkati nogom metar i pri tome navesti djecu da se u istom tempu kreću, plješću i slično. Dok odgajatelji desnom rukom sviraju melodiju mogu lupkati i lijevom rukom. Nije teško uskladiti ove dvije radnje te je za ovu aktivnost odgajateljima u prosjeku potrebno oko pola sata do potpune uvježbanosti. Osim ovakvog izvođenja aktivnosti moguće je pjevati i uz audio snimku pjevanja i sviranja drugog odgajatelja, no nedostatak ovog načina izvođenja je manjak spontanosti i neprilagodljivost djetetovom načinu pjevanja i tempu zbog čega je, ukoliko odgajatelji rabe ovu tehniku, bitno postepeno smanjivati ton audio zvuka (nakon hvatanja intonacije) te na kraju doći do potpunog gašenja audio snimke (Gospodnetić, 2015).

5.9. Planiranje i uvježbavanje metodičkog postupka

Kako će izgledati planiranje i uvježbavanje metodike izvedbe glazbene aktivnosti, ovisit će o brojnim elementima pjesme/brojalice koji ju čine. Od elemenata se obično najviše pojavljuju ritam i metar no odgajatelj mora isto tako paziti da metodički postupak promjenom aktivnosti bude različit kako ne bi došlo do pojave stereotipa. Za ovu aktivnost odgajatelj odabire jedan ili više tipova djelovanja, te on mora biti u povezan i suglasan s glazbenim djelom koje se obrađuje (Gospodnetić, 2015).

Ukoliko odgajatelj za aktivnost odabere igru s pjevanjem, prethodno je potrebno savladati i usavršiti aktivnosti iz pravila igre. Osim toga nije potrebno dodatno planirati metodički postupak. Ako odgajatelj planira aktivnost kojom se stimulira stvaralaštvo kod djeteta ili sviranje udaraljka, čeka ga pregršt pripreme oko planiranja i promišljanja. Odluči li se odgajatelj na aktivnost sa slušanjem glazbe, tada se bazira na analizi skladbe, planiranju aktivnosti te uvježbavanju metodike postupka izvedbe (Gospodnetić, 2015).

Odgajatelj mora, kao i u svim aktivnosti, brinuti o pripremi rekvizita te ugodne, praktične odjeće i obuće kako bi se djeci omogućilo slobodno i nesmetano kretanje. Vještom i iskusnom odgajatelju neće trebati puno vremena da privuče pažnju djeci na aktivnost, no odgajatelji koji su tek krenuli s praksom će se morati više pripremati i uvježbavati samu metodičku izvedbu aktivnosti (Gospodnetić, 2015).

5.10. Osmišljavanje prostora

Organizacija i osmišljavanje prostora se događa još pri planiranju i uvježbavanju metodičkih postupaka. Odgajatelji moraju dobro poznavati prostor u kojem će održavati glazbene aktivnosti. Najčešće su to sobe u kojima odgajatelj provodi vrijeme sa svojom skupinom, dvorane odgojne ustanove ili vanjski prostori vrtića. Ukoliko odgajatelj ne nosi svoj instrument u dječji vrtić treba provjeriti točnost i glasnoću zvuka instrumenata, audio

uređaja i eventualno visinu i položaj panoa gdje bi mogli s djecom izvoditi lutkarske predstave (Gospodnetić, 2015).

Aktivnosti koje se izvode treba dobro uvježbati i predvidjeti sve moguće prepreke u izvođenju. Primjerice, ukoliko dođe do vremenskih neprilika u vanjskom prostoru vrtića, potrebna je druga aktivnost ili reformirana aktivnost za unutarnji prostor ili ukoliko dođe do moguće nezainteresiranosti djece za ponuđenu aktivnost. Iako je dvorana odlična jer raspolaže velikim prostorom za izvođenje aktivnosti, nju je poželjno zadnje izabrati jer ukoliko djeci padne interes s vremenom, nemaju kamo otići i baviti se nečim drugim (Gospodnetić, 2015).

Prostor dječjeg vrtića u kojem djeca svakodnevno s odgajateljem provode vrijeme, tj. soba, spontan je prostor za održavanje glazbenih aktivnosti. Djeci uvijek treba osigurati mjesta za kretanje i ples uz glazbu. Spontanost se realizira u situacijama kada odgajatelj pusti glazbu na audio uređaju; tada pojedina djeca dolaze i pjevaju, plešu, a neka samo nastavljaju aktivnosti uz pasivno slušanje. Ukoliko odgajatelj maksimalno iskoristi mogućnosti prostora dječjeg vrtića za izvođenje glazbenih aktivnosti (pjevanje, plesanje uz pokret i slušanje) neće to morati odrađivati prije svake aktivnosti, već će velik dio posla imati pripremljen (Gospodnetić, 2015).

5.11. Talent

Mnogi studenti i odgajatelji misle da ne posjeduju glazbeni talent i boje ga se istražiti zbog nedovoljnog istraživanja i potenciranja u prethodnim odgojno-obrazovnim ustanovama istoga. Uz praksu i istraživanje mnogi ga otkriju i usavrše, no i oni koji ne posjeduju uz prakticiranje i uvježbanost postaju vještiji. Prednost kod *talentiranih* je često ta da se lakše i brže snalaze u planiranju i izvedbi glazbenih aktivnosti. No, svatko će se pronaći u nekom području talenata; netko će bolje pjevati, netko bolje glumiti, a netko će biti vještiji u slušanju same glazbe. Ono najključnije je ipak, do čega se ne dolazi samo

vježbanjem već i prethodnim znanjem, je preciznost i točnost u struci glazbenog stvaralaštva (Gospodnetić, 2015).

5.12. Trema

Trema se javlja u trenutku kada ljudi postanu svjesni svoje odgovornost, da ih netko sluša ili nadgleda. Ona se aktivira u sredini mozga, u amigdali. Posrednik je hormona koji stvara stres, odnosno kada lijeva polutka (koja je zaslužna za logiku) i desna moždana polutka (zaslužna za automatizam) nisu povezane i usklađene. Važno je shvatiti i usredotočiti se na to da misli utječu na stvaranje emocija te da ih svatko može i treba kontrolirati. Ono što će smanjiti i naposljetku otkloniti tremu je praksa i automatizam, odnosno mogućnost izvođenja radnji bez previše razmišljanja. Za to su potrebne i prethodne analize, znanja, a najviše puno vježbanja koja mogu trajati danima, mjesecima, ali i godinama. Tek kad su ljudi sigurni u svoje znanja i sposobnosti jer su sve dobro proučili, naučili i uvježbali mogu biti sigurni da ih ništa neće omesti u radu, a i da se to slučajno dogodi velika je vjerojatnost da će se brzo i efikasno riješiti svaku problematičnu situaciju (Gospodnetić, 2015).

6. EMPIRIJSKO ISTRAŽIVANJE

6.1. Metodologija istraživanja

6.1.1. Svrha, problem i ciljevi istraživanja

Svrha istraživanja je bila uočiti na koji način odgajatelji na području grada Rijeke i Karlovca primjenjuju glazbene aktivnosti te upoznaju djecu s njima u radu u dječjem vrtiću. Problem samog istraživanja je uočiti jesu li odgajatelji zadovoljni svojim angažmanom u glazbenim aktivnostima te bi li bili spremni na edukacije s ciljem napretka u tom području djelovanja.

Ciljevi istraživanja su:

- utvrditi osnovne demografske informacije o odgajateljima
- utvrditi jesu li odgajatelji pohađali kakva dodatna glazbena obrazovanja
- utvrditi kako i koliko dugo se odgajatelji pripremaju za provođenje glazbenih aktivnosti
- utvrditi na koji način odgajatelji provode glazbene aktivnosti u dječjim vrtićima
- utvrditi jesu li odgajatelji spremni na moguće napredovanje uz dodatne edukacije te u čemu bi voljeli napredovati na području glazbenih sposobnosti
- napraviti usporedbu među odgovorima na anketu riječkih i karlovačkih odgajatelja.

6.1.2. Ispitanici, hipoteze i instrument istraživanja

Istraživanje je provedeno među odgajateljima koji rade u dječjim vrtićima u gradu Rijeci i gradu Karlovcu. Bili su pozvani od strane službene mail pošte upućene dječjim vrtićima i ravnateljima, kao i direktnim pozivom pri posjeti odgojno-obrazovnim ustanovama. Internetske ankete su bile dostupne tjedan dana u remenskom periodu od 21. do 27. kolovoza 2022. godine. U online anketi (izrađenoj preko *Google obrasca*) je sudjelovalo 63 odgajatelja, od čega je 33 s područja grada Rijeke, a 30 s područja grada Karlovca. Nešto više o demografskim osobnostima odgajatelja bit će prikazano u poglavlju *Rezultati istraživanja*.

Za potrebe ovog istraživanja provedena je internetska anketa koja je bila i instrument istraživanja rada. Anketa je sadržavala 15 pitanja višestrukog odabira, potvrdnih okvira i kratkih odgovora.

Hipoteze koje su postavljene u ovom istraživanju su:

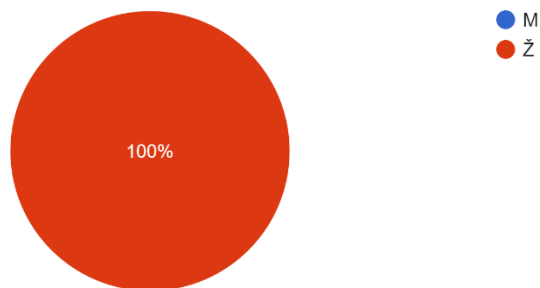
- Većina ispitanika bit će žene mlade životne dobi.
- Većina ispitanika nije pohađala dodatno glazbeno obrazovanje.
- Većina ispitanika se priprema tek nekoliko sati za glazbene aktivnosti, ako se uopće i priprema.
- Većina ispitanika preferira pokret, ples i pjevanje u provođenju glazbenih aktivnosti s djecom.
- Većina ispitanika smatra da dodatna edukacija pridonosi boljem kvalitetnijem provođenju glazbenih aktivnosti u odgojno-obrazovnim ustanovama dječjih vrtića.
- Većina ispitanika ima želju sudjelovati u edukacijama koje su namijenjene unapređenju glazbenih sposobnosti odgajatelja u provođenju glazbenih aktivnosti.

6.2. Prikaz rezultata istraživanja

6.2.1. Prikaz demografskih karakteristika ispitanika

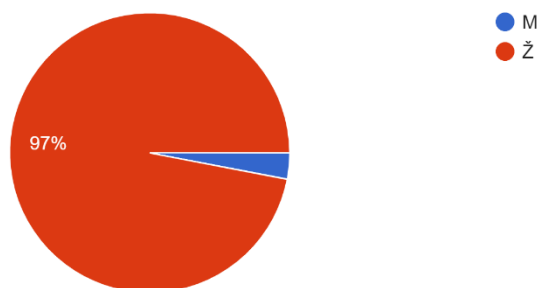
Prvo pitanje je glasilo: „Spol:“ gdje su bili ponuđeni odgovori „Ž“ i „M“. Kao što se i očekivalo, većina odgovajateljica koje su sudjelovale u istraživanju je ženskog roda. U gradu Karlovcu je postotak ispitanika 100% odnosno trideset ispitanika žene, dok su u gradu rijeci 32 ispitanika odnosno 97% žene, a tek jedan ispitanik muškarac koji čini 3%.

1. Spol:
30 odgovora

Grafikon 1: Spol ispitanika grada Karlovca

1. Spol:
33 odgovora

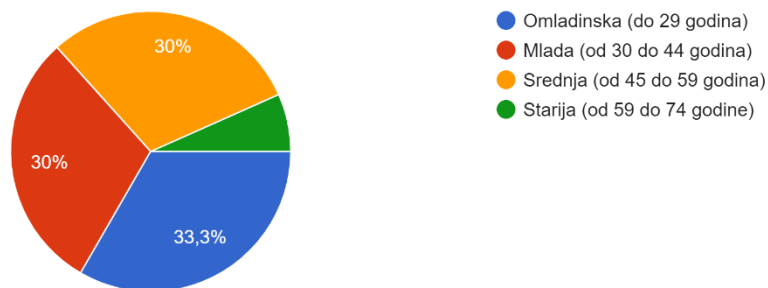

Grafikon 2: Spol ispitanika grada Rijeke

Drugo pitanje je glasilo: „Dob:“ u kojem su mogući odgovori bili: „Omladinska“ koja se odnosila na dob do 29 godina, „Mlada“ koja se odnosila na dob od 30 do 44 godine, „Srednja“ od 45 godina do 59 i „Starija“ od 59 do 74 godine života. Pretpostavke su bile da će najčešći odgovor biti „Mlada“ dob.

Rezultati su pokazali da u gradu Karlovcu 33,3% (deset odgovoriteljica) ispitanika bilo omladinske životne dobi, devet ispitanica mlade i devet ispitanica srednje životne dobi, što je činilo 30% svake pojedine skupine, te 6,7% starije životne dobi ili dvije ispitanice.

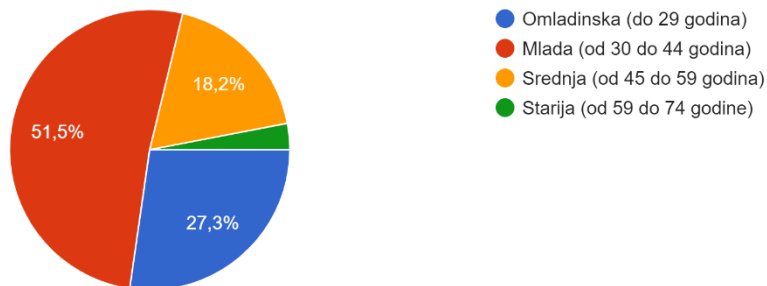
2. Dob:
30 odgovora

Grafikon 3: Dob ispitanika grada Karlovca

Rezultati ispitanika grada Rijeke se razlikuju, ali ne znatno. Najviše ispitanika je bilo „Mlade“ životne dobi i to čak 51,5% što je činilo 17 ispitanika, zatim „Omladinske“ 27,3% ili 9 ispitanika, zatim „Srednja“ životna dob 18,2% ili 6 ispitanika i najmanje, kako je bilo i očekivano, je bilo ispitanika „Starije“ dobi, 3% odnosno samo jedan ispitanik.

2. Dob:
33 odgovora

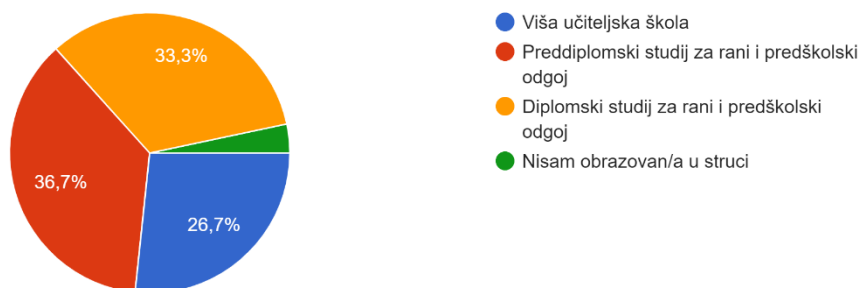

Grafikon 4: Dob ispitanika grada Rijeke

Treće pitanje je glasilo: „Obrazovanje“, a ponuđeni odgovori su bili: „Viša učiteljska škola“, „Preddiplomski studij za rani i predškolski odgoj“, „Diplomski studij za rani i predškolski odgoj“ i „Nisam obrazovan/a u struci“.

36,7% ili 11 ispitanika završilo je Preddiplomski studij za rani i predškolski odgoj i obrazovanje, nešto manje je ispitanika završilo Diplomski studij za rani i predškolski odgoj i obrazovanje 33,3% (10 ispitanika), te kako je bilo i očekivano, najmanje ima ispitanika koje rade bez obrazovanja u struci, odnosno 3,3% ispitanika (jedan ispitanik).

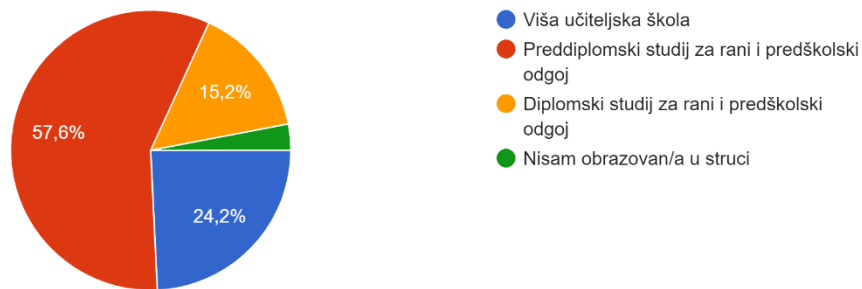
3. Obrazovanje:
30 odgovora

Grafikon 5: Obrazovanje ispitanika grada Karlovca

Rezultati u gradu Rijeci, ona prikazuju sljedeće. Kao i u gradu Karlovcu, najveći je postotak ispitanika završenog Preddiplomskog studija za rani i predškolski odgoj i obrazovanje, no u nešto većem postotku od 57,6% ili 19 ispitanika, zatim slijedi Viša učiteljska škola od 24,2% (8 ispitanika), pa ispitanici sa završenim diplomskim studijem za rani i predškolski odgoj i obrazovanje 15,2% (5 ispitanika) i na kraju jedan ispitanik koji čini 3% ispitanika koji nema nikakvog završenog obrazovanja u struci u kojoj radi.

3. Obrazovanje:
33 odgovora

Grafikon 6: Obrazovanje ispitanika grada Rijeke

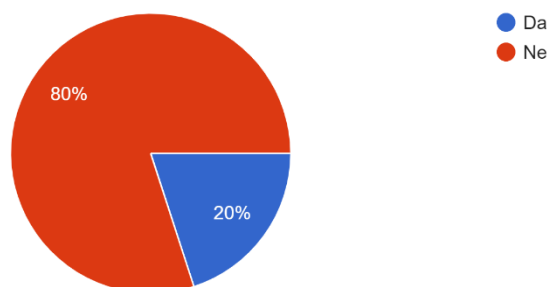
6.2.2 Prikaz rezultata dodatnog glazbenog obrazovanja odgajatelja

Sljedeći rezultati se tiču dodatnog glazbenog obrazovanja kao što su glazbena škola, pjevanje u zboru ili neki drugi način glazbene edukacije. Četvrto pitanje je glasilo: „Imate li dodatno glazbeno obrazovanje? (glazbena škola, pjevanje u zboru...)“.

U gradu Karlovcu je 80% odgajatelja (njih 24) odgovorilo s „Da“, a 20% ili 6 osoba s „Ne“. Što se tiče grada Rijeke, opet je u većini odgovor „Ne“ s 69,7% odnosno 23 ispitanika i 30,3% s odgovorom „Da“ ili 10 ispitanika. Rezultate prikazane na grafikonima moguće je vidjeti u nastavku.

4. Imate li dodano glazbeno obrazovanje? (glazbena škola, pjevanje u zboru..)

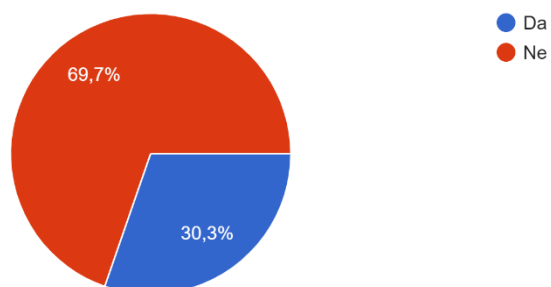
30 odgovora

Grafikon 7: Dodatno glazbeno obrazovanje ispitanika u gradu Karlovcu

4. Imate li dodano glazbeno obrazovanje? (glazbena škola, pjevanje u zboru..)

33 odgovora

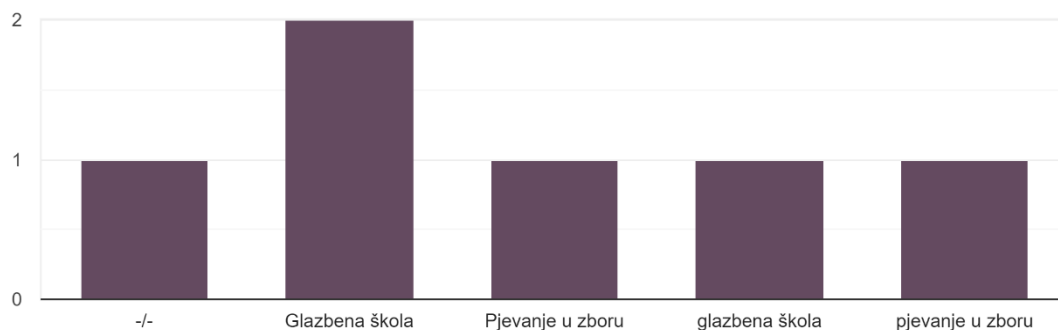
Grafikon 8: Dodatno glazbeno obrazovanje ispitanika u gradu Rijeci

Sljedeće pitanje se odnosi na ispitanike koji su u prošlom pitanju odgovorili s odgovorom „Da“ i glasilo je: „Ako je Vaš prethodni odgovor „da“, napišite koji tip obrazovanja ste pohađali.“

U gradu Karlovcu je na ovo pitanje odgovorilo 6 ispitanika, a u gradu Rijeci 11 ispitanika. U Karlovcu su tri ispitanika izrazila da su pohađali glazbenu školu (50% ispitanika), dva da u pjevali u zboru (33,4% ispitanika), a jedan nije naveo oblik obrazovanja (16,7% ispitanika).

5. Ako je vaš prethodni odgovor "da", napišite koji tip obrazovanja ste pohađali?

6 odgovora

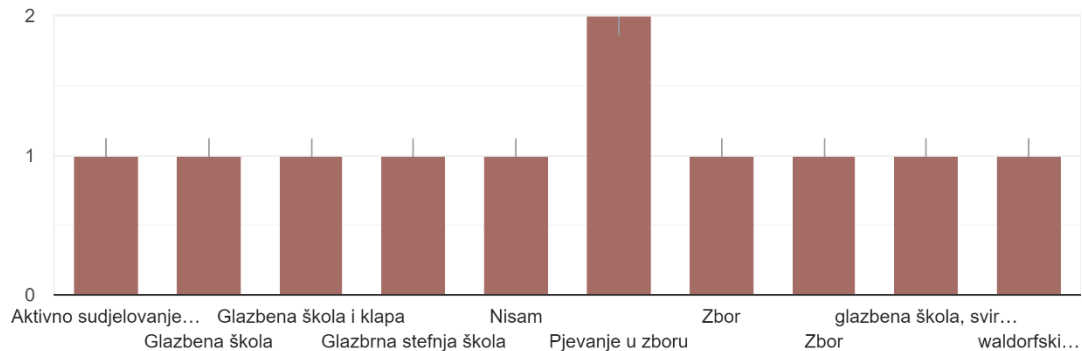

Grafikon 9: Dodatne glazbene aktivnosti ispitanika grada Karlovca

U gradu Rijeci su odgovori nešto raznovrsniji, pa je tu moguće uočiti odgovore kao što su: „Glazbena škola“, „Srednja glazbena škola“, „Pjevanje u zboru“, „Waldorfski seminar“, „Aktivno sudjelovanje u zboru mladih“, „Sviranje klavira“ i sl. Točan broj ispitanika po odgovorima je moguće vidjeti na grafikonu u nastavku.

5. Ako je vaš prethodni odgovor "da", napišite koji tip obrazovanja ste pohađali?

11 odgovora

Grafikon 10: Dodatne glazbene aktivnosti ispitanika grada Rijeke

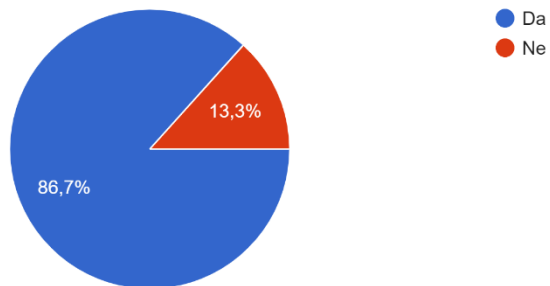
6.2.2. Prikaz rezultata pripreme i načina provedbe glazbenih aktivnosti u dječjem vrtiću

Šesto pitanje je glasilo: „Pripremate li se za provođenje glazbenih aktivnosti u dječjem vrtiću?“. Ispitanici ova dva grada su vrlo slično odgovorili na pitanje.

U gradu Karlovcu 86,7% ispitanika (26 osoba) odgovorilo s „Da“ i 13,3% ispitanika (4 osobe) s „Ne“ i u gradu Rijeci je 84,8% ispitanika (28 osoba) odgovorilo s „Da“ i 15,2% ispitanika (5 osoba) s „Ne“.

6. Pripremate li se za provođenje glazbenih aktivnosti u dječjem vrtiću?

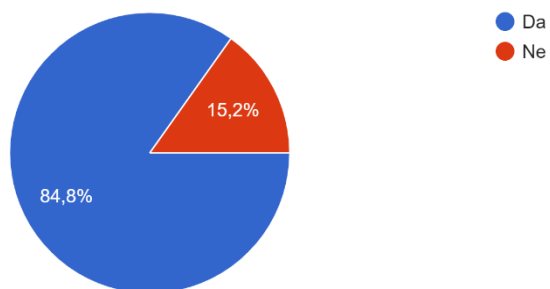
30 odgovora

Grafikon 11: Priprema za provođenje glazbenih aktivnosti ispitanika grada Karlovca

6. Pripremate li se za provođenje glazbenih aktivnosti u dječjem vrtiću?

33 odgovora

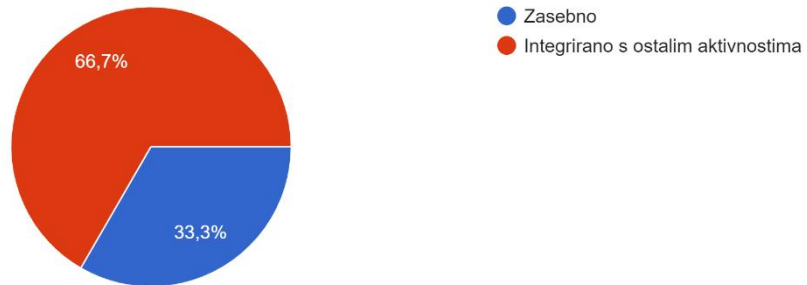
Grafikon 12: Priprema za provođenje glazbenih aktivnosti ispitanika grada Rijeke

Sedmo pitanje glasilo je: „Provodite li glazbene aktivnosti zasebno ili integrirano s ostalim aktivnostima?“ te su i u ovom odgovoru gradovi imali slične rezultate.

U gradu Karlovcu je 66,7% ispitanika (20 osoba) odgovorilo s „Integrirano s ostalim aktivnostima“ i 33,3% ispitanika (10 osoba) „Zasebno“.

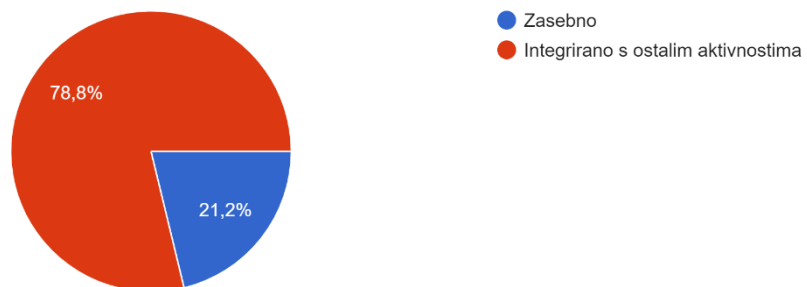
U gradu Rijeci je 78,8% ispitanika (26 osoba) odgovorilo s „Da“ i 21,2% ispitanika (7 osoba) s „Ne“.

7. Provodite li glazbene aktivnosti zasebno ili integrirano s ostalim aktivnostima?
30 odgovora

Grafikon 13: Način provođenja glazbenih aktivnosti u gradu Karlovcu

7. Provodite li glazbene aktivnosti zasebno ili integrirano s ostalim aktivnostima?
33 odgovora

Grafikon 14: Način provođenja glazbenih aktivnosti u gradu Rijeci

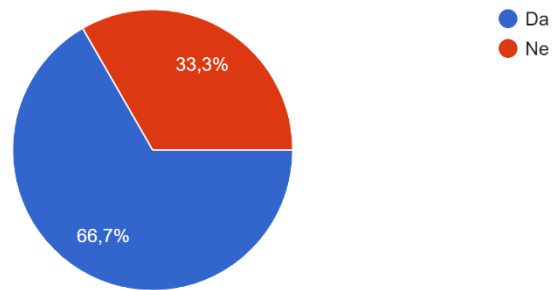
Osmo pitanje je bilo sljedeće: „Provodite li projekte koji uključuju glazbene aktivnosti?“.

U gradu Karlovcu je 66,7% ispitanika (20 osoba) odgovorilo s „Da“ i 33,3% ispitanika (10 osoba) s „Ne“.

Zanimljiva činjenica je ta da je postotak u gradu Rijeci identičan pa je tako također 66,7% ispitanika (22 osobe) odgovorilo s „Da“ i 33,3% ispitanika (11 osoba) s „Ne“.

8. Provodite li projekte koji uključuju glazbene aktivnosti?

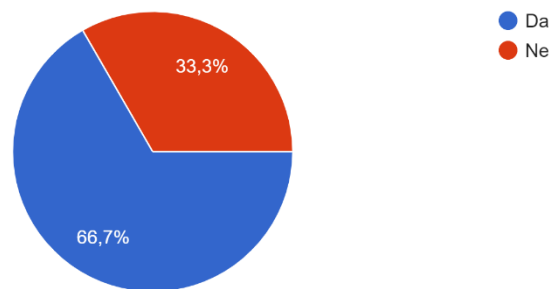
30 odgovora

Grafikon 15: Ispitanici koji provode projekte s glazbenim aktivnostima u gradu Karlovcu

8. Provodite li projekte koji uključuju glazbene aktivnosti?

33 odgovora

Grafikon 16: Ispitanici koji provode projekte s glazbenim aktivnostima u gradu Rijeci

Deveto pitanje je glasilo: „Koliko se dugo pripremate za provođenje glazbenih aktivnosti u dječjem vrtiću?“ Ponuđeni odgovori su bili sljedeći: „Ne pripremam se“, „Nekoliko sati“, „Više dana“ i „Nekoliko tjedana“.

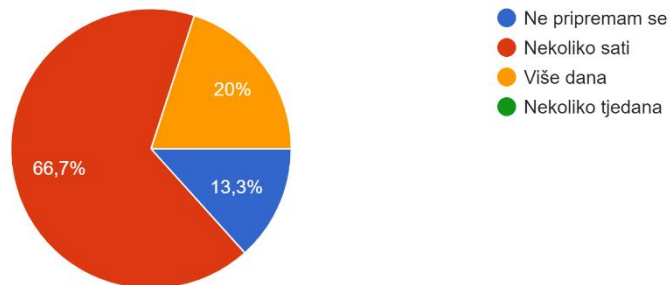
U gradu Karlovcu je 66,7% ispitanika (20 osoba) odgovorilo „Nekoliko sati“, 20% ispitanika (6 osoba) s „Više dana“ i 13,3% ispitanika (4 osobe) s „Ne pripremam se“.

U gradu Rijeci je 63,6% ispitanika (21 osoba) odgovorila s „Nekoliko sati“, 27,3% ispitanika (9 osoba) s „Više dana“ i 9,1% ispitanika (tri osobe) s „Ne pripremam se“.

Ni u Karlovcu, ni u Rijeci nitko nije na ovo pitanje odgovorio s „Nekoliko tjedana“.

9. Koliko se dugo pripremate za provođenje glazbenih aktivnosti u dječjem vrtiću?

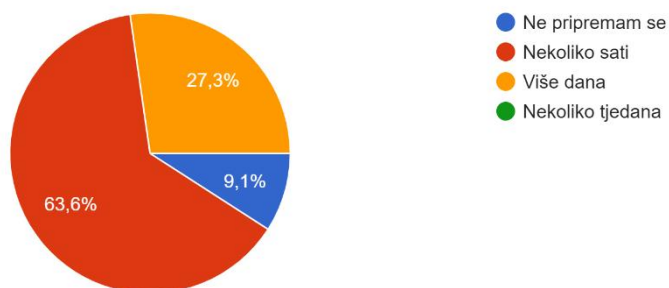
30 odgovora

Grafikon 17: Vremensko trajanje pripreme za glazbene aktivnosti u gradu Karlovcu

9. Koliko se dugo pripremate za provođenje glazbenih aktivnosti u dječjem vrtiću?

33 odgovora

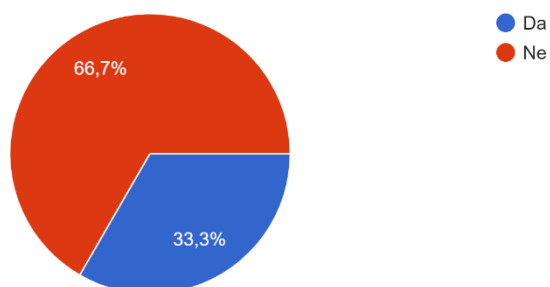
Grafikon 18: Vremensko trajanje pripreme za glazbene aktivnosti u gradu Rijeci

Deseto pitanje je glasilo: „Vodite li djecu u posjet glazbenim ustanovama?“.

U gradu Karlovcu je 66,7% ispitanika (20 osoba) odgovorilo s „Ne“ i 33,3% ispitanika (10 osoba) s „Da“.

10. Vodite li djecu u posjet glazbenim ustanovama?

30 odgovora

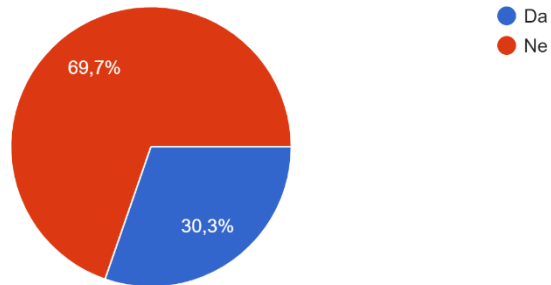

Grafikon 19: Ispitanici koji vode/ne vode djecu u posjet glazbenim ustanovama u gradu Karlovcu

U gradu Rijeci je 69,7% ispitanika (23 osobe) odgovorilo s „Ne“ i 30,3% ispitanika (10 osoba) s „Da“.

10. Vodite li djecu u posjet glazbenim ustanovama?

33 odgovora

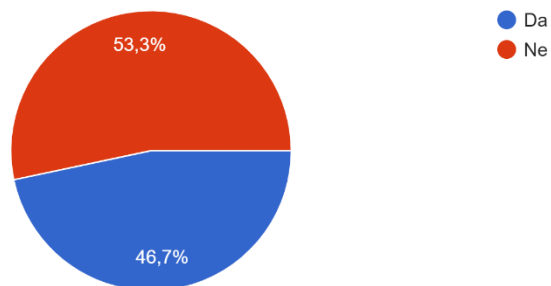
Grafikon 20: Ispitanici koji vode/ne vode djecu u posjet glazbenim ustanovama u gradu Rijeci

Jedanaesto pitanje je glasilo: „Dovodite li glazbeno educirane osobe u dječji vrtić?“.

U gradu Karlovcu je 53,3% ispitanika (16 osoba) odgovorilo s „Ne“ i 46,7% ispitanika (14 osoba) s „Da“.

11. Dovodite li glazbeno educirane osobe u dječji vrtić?

30 odgovora

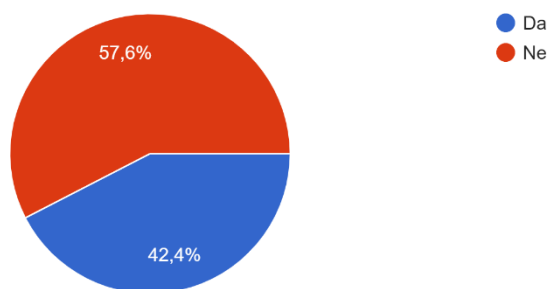

Grafikon 21: Ispitanici koji dovode/ ne dovode glazbeno educirane osobe u dječji vrtić u gradu Karlovcu

U gradu Rijeci je 57,6% ispitanika (19 osoba) odgovorilo s „Ne“ i 42,4% ispitanika (14 osoba) s „Da“.

11. Dovodite li glazbeno educirane osobe u dječji vrtić?

33 odgovora

Grafikon 22: Ispitanici koji dovode/ ne dovode glazbeno educirane osobe u dječji vrtić u gradu Rijeci

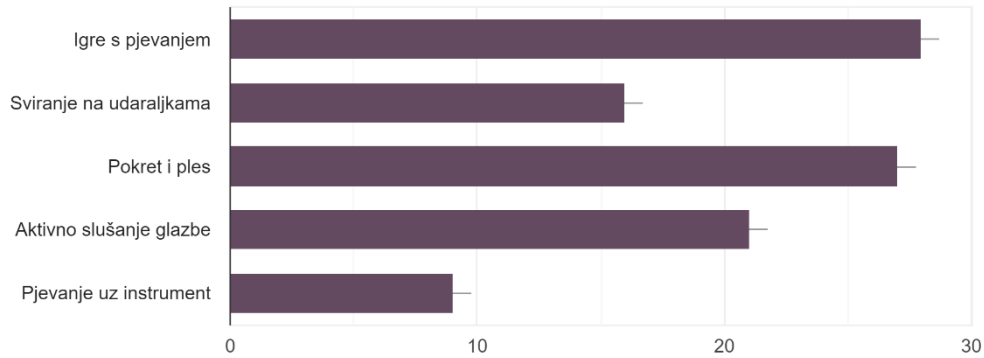
Dvanaesto pitanje je glasilo: „Koju vrstu glazbenih aktivnosti najčešće provodite?“.

Mogući odgovori su bili: „Igre s pjevanjem“, „Sviranje na udaraljka“, „Pokret i ples“, „Aktivno slušanje glazbe“, „Pjevanje uz instrument“ ili neki dodatni odgovor po izboru ispitanika.

U gradu Karlovcu 93,3% ispitanika (28 osoba) se izjasnilo kako provode „Igre s pjevanjem“, 90% ispitanika (27 osoba) „Pokret i ples“, 70% ispitanika (21 osoba) „Aktivno slušanje glazbe“, 53,3% ispitanika (16 osoba) „Sviranje na udaraljka“ i 30% ispitanika (9 osoba) „Pjevanje uz instrument“.

12. Koju vrstu glazbenih aktivnosti najčešće provodite?

30 odgovora

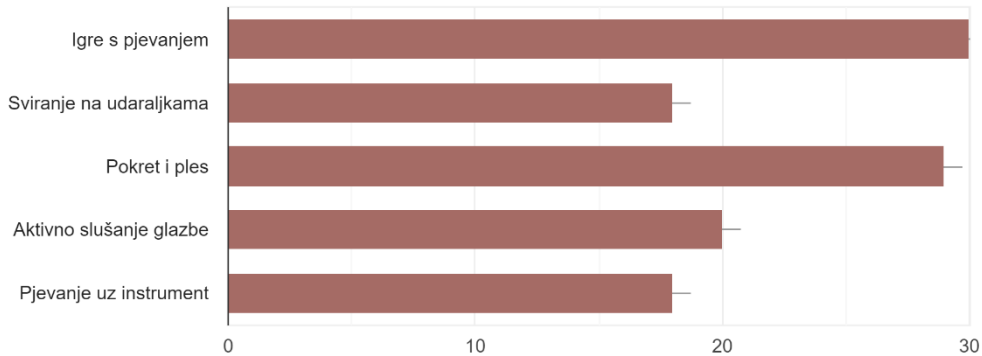

Grafikon 23: Glazbene aktivnosti koje najčešće provode ispitanici u gradu Karlovcu

U gradu Rijeci se najviše ispitanika izjasnilo da s djecom provode „Igre s pjevanjem“ 90,9% ispitanika (30 osoba), zatim 87,9% ispitanika (29 osoba) se izjasnilo da provode „Pokret i ples“, 60,6% ispitanika (20 osoba) se izjasnilo da provode „Aktivno slušanje glazbe“ te se po 54,5% ispitanika (svako po 18 osoba) izjasnilo da provode „Sviranje na udaraljka“ i „Pjevanje uz instrument“.

12. Koju vrstu glazbenih aktivnosti najčešće provodite?

33 odgovora

Grafikon 24: Glazbene aktivnosti koje najčešće provode ispitanici u gradu Rijeci

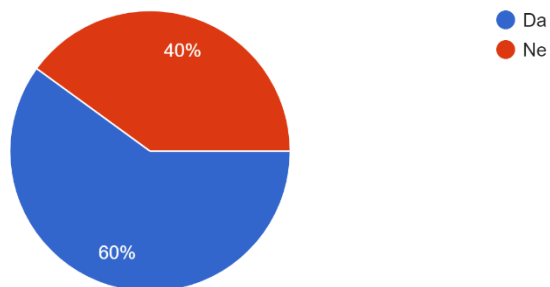
6.2.3. Prikaz rezultata mogućeg napretka odgajatelja u izvođenju glazbenih aktivnosti

Trinaesto pitanje je glasilo: „Jeste li zadovoljni sa svojim angažmanom u provođenju glazbenih aktivnosti u dječjem vrtiću?“.

U gradu Karlovcu se 60% ispitanika (18 osoba) izjasnilo s „Da“ i 40% ispitanika (12 osoba) s „Ne“ .

13. Jeste li zadovoljni sa svojom angažmanom u provođenju glazbenih aktivnosti u dječjem vrtiću?

30 odgovora

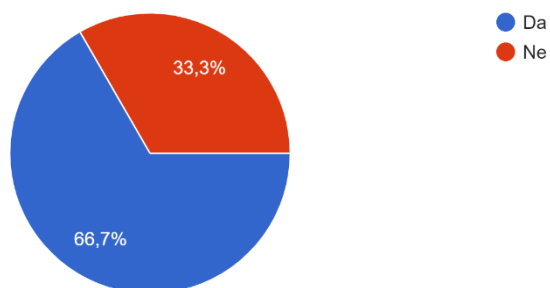

Grafikon 25: Zadovoljstvo angažmanom u provođenju glazbenih aktivnosti ispitanika u gradu Karlovcu

U gradu Rijeci se 66,7% ispitanika (22 osobe) izjasnilo s „Da“ i 22,3% ispitanika (11 osoba) s „Ne“.

13. Jeste li zadovoljni sa svojom angažmanom u provođenju glazbenih aktivnosti u dječjem vrtiću?

33 odgovora

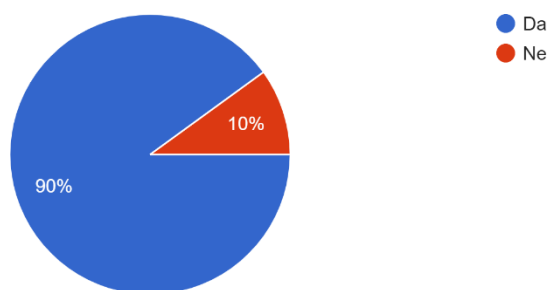

Grafikon 26: Zadovoljstvo angažmanom u provođenju glazbenih aktivnosti ispitanika u gradu Rijeci

Četrnaesto pitanje je glasilo: „Smatrate li da bi poticanje odgajatelja na dodatne glazbene edukacije poboljšalo zastupljenost glazbenih aktivnosti u dječjim vrtićima?“.

U gradu Karlovcu je 90% ispitanika (27 osoba) odgovorilo s „Da“ i 10% ispitanika (samo 3 osobe) s „Ne“.

14. Smatrate li da bi poticanje odgajatelja na dodatne glazbene edukacije poboljšalo zastupljenost glazbenih aktivnosti u dječjim vrtićima?
30 odgovora

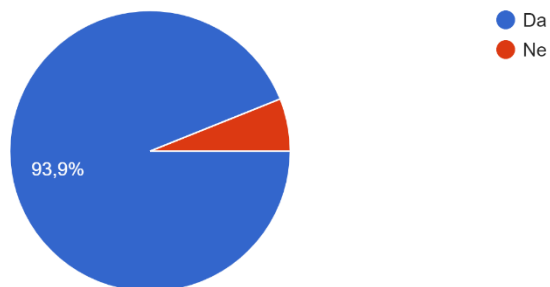

Grafikon 27: Stav ispitanika o poticanju na dodatne glazbene edukacije u gradu Karlovcu

U gradu Rijeci se izjasnilo čak 93,9% ispitanika (31 osoba) i 6,1% ispitanika (2 osobe) s „Ne“.

14. Smatrate li da bi poticanje odgajatelja na dodatne glazbene edukacije poboljšalo zastupljenost glazbenih aktivnosti u dječjim vrtićima?

33 odgovora

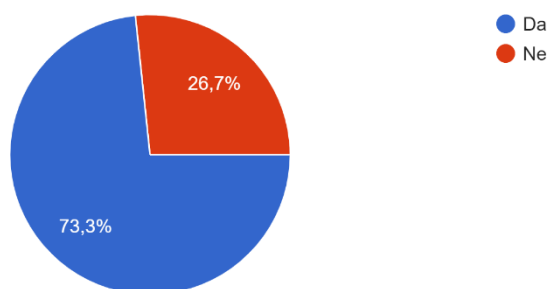
Grafikon 28: Stav ispitanika o poticanju na dodatne glazbene edukacije u gradu Rijeci

Petnaesto pitanje je glasilo: „Ukoliko biste bili pozvani na sudjelovanje takvog tipa edukacije, biste li se odazvali?“.

U gradu Karlovcu je 73,3% ispitanika (22 osobe) odgovorilo s „Da“, ali i 26,7% ispitanika (8 osoba) s „Ne“. Što i nije skroz kompatibilno s prošlim pitanjem.

15. Ukoliko biste bili pozvani na sudjelovanje takvog tipa edukacije, biste li se odazvali?

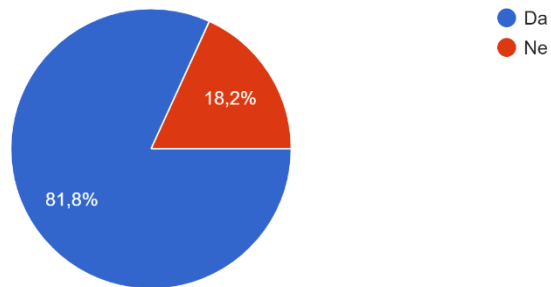
30 odgovora

Grafikon 29: Kakav bi odaziv odgajatelja na glazbene edukacije bio u gradu Karlovcu?

U gradu Rijeci su rezultati slični; 81,8% ispitanika (27 osoba) odgovorilo s „Da“ i 18,2% (6 osoba) s „Ne“.

15. Ukoliko biste bili pozvani na sudjelovanje takvog tipa edukacije, biste li se odazvali?
33 odgovora

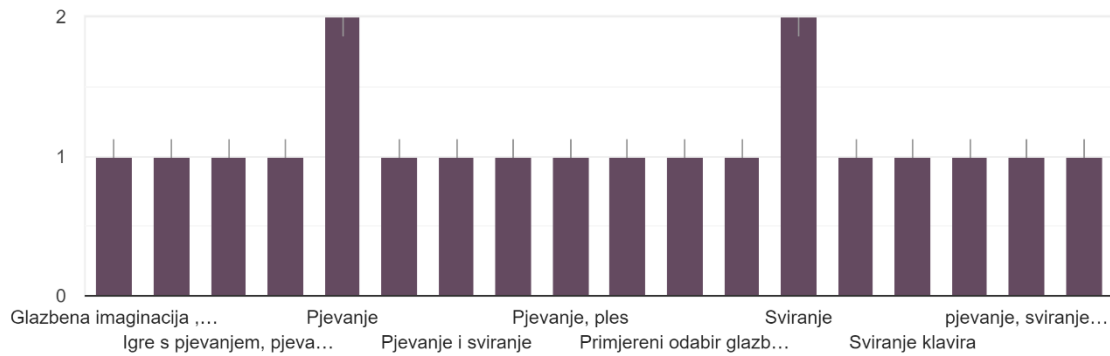
Grafikon 30: Kakav bi odaziv odgajatelja na glazbene edukacije bio u gradu Rijeci?

Posljednje šesnaesto pitanje je glasil: „Ako je vaš prethodni odgovor "da", koju vrstu glazbene sposobnosti u provođenju glazbenih aktivnosti biste htjeli najviše unaprijediti?“

U gradu Karlovcu je najviše odgovora bilo „Pjevanje“ i „Sviranje“ (udaraljke, klavir, violina, a onda i „Glazbena imaginacija“, „Kombiniranje glazbenih vještina“, „Glazbene aktivnosti s djecom jasličke dobi“, „Igre s pjevanjem“, „Pjevanje uz instrument“, „Metodički pristup“, „Pokret i ples“, „Primjereni odabir glazbe i aktivnosti s obzirom na njihov razvoj“, „Solfeggio“, „Zborno pjevanje“.

16. Ako je vaš prethodni odgovor "da", koju vrstu glazbene sposobnosti u provođenju glazbenih aktivnosti biste htjeli najviše unaprijediti?

20 odgovora

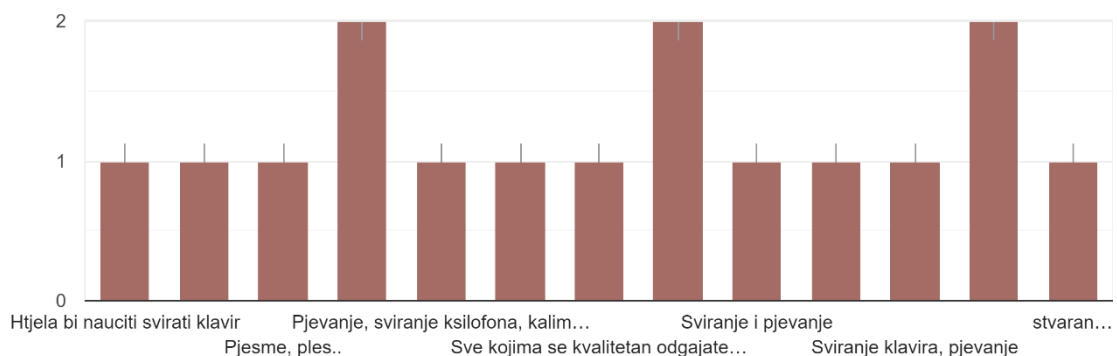

Grafikon 31: Glazbene aktivnosti koje bi htjeli unaprijediti ispitanici grada Karlovca

Zanimljivi i kreativni odgovori su bili i u gradu Rijeci, a oni najčešći su: „Sviranje“ (klavira, ksilofona, gitare), „Kalimba“, „Pjevanje“, „Igre s pjevanjem“, „Stvaranje pjesama“, „Sve kojima se kvalitetan odgajatelj treba posvetiti“, „Sve“, „Ples“.

16. Ako je vaš prethodni odgovor "da", koju vrstu glazbene sposobnosti u provođenju glazbenih aktivnosti biste htjeli najviše unaprijediti?

16 odgovora

Grafikon 32: Glazbene aktivnosti koje bi htjeli unaprijediti ispitanici grada Rijeke

7. ZAKLJUČAK

Temeljem provedenog istraživanja među odgajateljima grada Rijeke i grada Karlovca možemo vidjeti da su odgovori većinom slični pa neki i identični, što znači da se stavovi s obzirom na geografsko područje bitno ne razlikuju. Rezultati istraživanja ukazuju da su odgajatelji uglavnom zadovoljni svojim angažmanom u provođenju glazbenih aktivnosti, no i spremni na mogući napredak uz ponuđene edukacije ili dodatno obrazovanje. Odgajatelji pokazuju interes za glazbeni odgoj i nude različite ideje područja u kojim bi htjeli napredovati. Iako odgajatelji raspolažu određenim glazbenim sposobnostima te provode glazbene aktivnosti i dalje se vidi da ima puno mjesta za napredak u njihovom radu. Ako bi se stvorile i razradile ideje edukacije i ako bi netko uložio vrijeme i trud u ovo vrlo bitno polje odgoja i obrazovanja, moglo bi doći do odličnih rezultata, educiranih i motiviranih odgajatelja, zadovoljnih roditelja i sretne djece koja odrastaju u pozitivnom glazbenom okruženju. Glazba je neophodna za djetetov cjelovit rast i razvoj. Ukoliko se sve strane u djetetovom okruženju aktiviraju, te realiziraju moguće nove i inovativne ideje djeci zanimljivih glazbenih aktivnosti, stvorit će se uspješan cjelovit razvoj djeteta.

LITERATURA

- Denac, O. (2004). *Smisao glazbenog odgoja u cjelokupnom razvoju dječje osobnosti*. Informatologija, 37, br. 3, str. 177-268
- Dobrota, S. (2012). *Uvod u suvremenu glazbenu pedagogiju*. Filozofski fakultet u Splitu – Odsjek za učiteljski studij. Split.
- glazba. *Hrvatska enciklopedija, mrežno izdanje*. Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2021. Preuzeto 01. 08. 2022.
<http://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=22246>
- Gospodnetić, H. (2015). *Metodika glazbene kulture za rad u dječjim vrtićima*. Zagreb: Mali profesor d.o.o.
- Ljubetić, M. (2009). *Vrtić po mjeri djeteta, priručnik za odgojitelje i roditelje*.
- Manasteriotti, V. (1982). *Muzički odgoj na početnom stupnju, metodske upute za odgajatelje i nastavnike razredne nastave*. Zagreb: Školska knjiga.
- Marić, Lj., Goran, Lj. (2013). *Zapjevajmo radosno*. Zagreb: Golden marketing – Tehnička knjiga
- Milinović, M. (2015). *Glazbene igre s pjevanjem*. Artos. Preuzeto 10.08.2022., s <http://www.uaos.unios.hr/artos/index.php/hr/eseji-3/milinovic-m-glazbene-igre-s-pjevanjem>
- Miočić, M. (2012). *Kultura predškolske ustanove u svjetlu glazbenih kompetencija odgojitelja*. Magistra Iadertina, 7 (1), 73-87. Preuzeto 03.08.2022., s <https://hrcak.srce.hr/99893>
- Habuš Rončević, S. (2014). *Neke suvremene uloge odgojitelja u glazbenom odgoju djece rane i predškolske dobi*. Magistra Iadertina, 9 (1), 179-187. Preuzeto 04.08.2022., s <https://hrcak.srce.hr/137253>
Zagreb: Školske novine

- Hepach, E. (2021). *Outdoor musical activities for toddlers and preschoolers*. Modern musical parenting. Preuzeto 05.08.2022., s <https://modernmusicalparenting.com/outdoor-musical-activities/>
- Krnić, M. i Kodžoman--Radan, J. (2016). *Roditelji i dječje glazbene aktivnosti u obiteljskom domu*. Metodčki ogledi, 23 (1), 53-64. Preuzeto 05.08.2022., s <https://doi.org/10.21464/mo43.231.5364>
- Peteh, M. (2018). *Radost igre i stvaranja*. Zagreb: Alinea
- Preobrazhenskaya, V. (2019). *Citati o glazbi 100 zanimljivih aforizama sa značenjem*: Woman365pro. Preuzeto 02.08.2022., s https://hr.woman365pro.com/cop719_cit-citaty-pro-muzyku/
- Radočaj-Jerković, A., Škojo, T. i Milinović, M. (2018). *Zborsko pjevanje kao oblik neformalnog učenja i njegov utjecaj na formiranje dječjih glazbenih preferencija*. Školski vjesnik, 67 (2), 311-329. Preuzeto 03.08.2022., s <https://hrcak.srce.hr/216730>
- Vidulin, S. (2016). *Glazbeni odgoj djece u predškolskim ustanovama: mogućnosti i ograničenja*. Život i škola, LXII (1), 221-233. Preuzeto 01.08.2022., s <https://hrcak.srce.hr/165136>